

CAMPAGNEBRIEF

H A N D I N H A N D

Driemaandelijks • jaargang 22 / 2014 • nr. 4 • oktober - november - december • Afgiftekantoor: 2099 Antwerpen X

Afzender: Hand in Hand vzw, Sint-Jacobsmarkt 82, 2000 Antwerpen

VERSLAG INSPIRATIEDAG

“Uitdagingen en perspectieven voor de antiracistische beweging”

Voordracht van Dirk Geldof op de inspiratiedag

vertegenwoordigd op de arbeidsmarkt en de situatie werd alleen maar erger door de economische crisis. Discriminatie speelt hier nog steeds een grote rol. Tegelijk houdt ons onderwijs onvoldoende rekening met de nieuwe superdiversiteit.

Hand in Hand is dan ook meer dan broodnodig. Dit bleek ook op de Inspiratiedag van 27 september en uit de grondige bevraging bij onze achterban. Een overgrote meerderheid ziet ons als een geschikte organisatie om “autochtone” Vlamingen en mensen

met een migratieachtergrond te verbinden in campagnes voor meer solidariteit en tegen discriminatie. In ons aller belang.

Edito

België en Vlaanderen evolueren steeds sneller naar een zogenaamd superdiverse samenleving. In een dergelijke samenleving is er geen duidelijke of homogene meerderheid meer aanwezig maar wordt de bevolking samengesteld uit een mozaïek van minderheden, met mensen van verschillende migratieachtergronden, uit verschillende sociale groepen, met een diverse religieuze achtergrond. Een dergelijke evolutie is op zich niet positief of negatief, maar gewoon een demografisch feit. Het is wel belangrijk hoe we met deze gegevenheid omgaan. De discussies en spanningen in onze superdiverse samenleving laaien af en toe hoog op.

In deze ontwikkelingen wil Hand in Hand een constructieve rol spelen. We streven naar een samenleving waarin racisme en discriminatie bestreden worden en we doen dit zonder onnodig te polariseren, met respect voor alle betrokkenen. Door in te zetten op dialoog en constructieve oplossingen, werken we aan een gemeenschappelijke basis die een positieve invulling van de superdiversiteit mogelijk maakt. Van de overheid verwachten we echter dat ze deze superdiverse samenleving mee op de rails helpt zetten en zorgt voor de broodnodige aanpassingen in onderwijs, huisvesting, tewerkstelling, ...

Ondertussen gaan de huidige Vlaamse en federale regering in de verkeerde richting. Mensen met een migratieachtergrond zijn onder-

Tegelijk kampen we echter met een chronisch gebrek aan mensen en middelen om deze grote ambities waar te maken. De besparingsmaatregelen van de overheid maken het ons niet gemakkelijker. We willen daarom op u beroep doen. Steun ons als vrijwilliger door aan onze campagnes mee te werken (er komt een nieuwe aan in 2015) of door een handje toe te steken bij de landelijke werking. Financieel steunen kan ook, om onze campagnes te kunnen bekostigen.

Hand in Hand rekt op u om de evolutie naar een superdiverse samenleving op een constructieve wijze te kunnen begeleiden.

Redactie Hand in Hand

“UITDAGINGEN EN PERSPECTIEVEN VOOR DE ANTIRACISTISCHE BEWEGING” INSPIRATIEDAG, ANTWERPEN, 27 SEPTEMBER 2014

EIND SEPTEMBER HADDEN WE EEN SUCCESVOLLE INSPIRATIEDAG MET MEER DAN VIJFTIG ACTIEVE AANWEZIGEN. WE LUISTERDEN NAAR DRIE INTERESSANTE SPREKERS EN OP BASIS VAN DEZE INPUT DEBATTEERDEN DE AANWEZIGEN IN WERKGROEPJES OVER DE RICHTING DIE DE ANTIRACISTISCHE BEWEGING DE KOMENDE JAREN MOET UITGAAN. DE BESLUITEN NEMEN WE MEE IN DE PLANNING VAN HAND IN HAND.

Superdiversiteit en antiracisme

Dirk Geldof, lector aan het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen HUBrussel en aan de Karel de Grote-Hogeschool in Antwerpen, gaf een bijzonder gesmaakte inleiding. Hij is onder andere auteur van *“Superdiversiteit. Hoe migratie onze samenleving verandert”* waarop onderstaande lezing is gebaseerd.

Op amper een halve eeuw is België geëvolueerd van een samenleving met een beperkte etnisch-culturele diversiteit naar een migratiesamenleving. De laatste fase hiervan in de 21ste eeuw noemen we superdivers. Superdiversiteit wijst op de kwantitatieve en kwalitatieve verschillen tegenover de migratie in de 20ste eeuw. Deze superdiversiteit is in heel België aanwezig maar toch het sterkst in de grote steden.

Kwantitatief gaat het om een grote stijging van het totaal aantal mensen met een migratieachtergrond. In de steden leidt dit tot de ontwikkeling van zogenaamde *“majority-minority cities”*, steden waar de meerderheid van de bewoners uit een brede waaier van minderheden bestaat. Dit is vandaag al

het geval in Brussel, Rotterdam, Amsterdam en nog dit decennium in Antwerpen, Gent, Leuven, ... zullen snel volgen. Ook zonder nieuwe migratie is deze trend onomkeerbaar wat blijkt uit de demografische evolutie van de bevolking. In Antwerpen bv. is bij de leeftijdsklasse van tussen 60 en 69 jaar nog meer dan 80% “autochtoon”, bij de leeftijdsklasse van 10 tot 19 jaar is dat gedaald tot een kleine 40 %, bij de kinderen tussen nul en negen jaar nog slechts een kleine 30 %. De overige zeventig procent hebben wortels in de rest van Europa of van overal in de wereld.

Kwalitatief betekent superdiversiteit dat het niet langer gaat om een groep mensen uit een klein aantal landen van herkomst (zoals Marokko of Turkije) maar om mensen uit een zeer groot aantal landen van herkomst, waardoor er ook geen nieuwe “meerderheid” ontstaat maar een zeer groot scala van “minderheden”. De achtergrond van al deze “migranten” is eveneens superdivers. Het gaat niet alleen om meer nationaliteiten en talen maar er is ook een groeiende religieuze diversiteit, een diversiteit in motieven en verblijfsstatuten, in sociaal-economische posities, enz.

Deze superdiverse samenleving is geen ideologisch denkbeeld, waar we voor of tegen kunnen zijn, het is een onomkeerbare demografische realiteit in heel Europa. De vraag is wel hoe wij - en het beleid - met deze realiteit zullen omgaan. Vertrekken we vanuit een scenario van angst en vernedering waarbij mensen tegen elkaar worden opgezet en minderheidsgroepen gediscrimineerd worden? Of vertrekken we vanuit een scenario van hoop en empowerment waarin we komaf maken met alle vormen van discriminatie en kansen geven aan alle inwoners, wat hun achtergrond ook is, om zich optimaal te ontwikkelen en bij te dragen aan onze maatschappij?

Dirk Geldof gaf vervolgens enkele uitdagingen mee waarmee een antiracistische beweging aan de slag kan om bij te dragen aan dit scenario van hoop.

1) Geraken we eindelijk voorbij het wij-zij-denken waar we allemaal (nog) in zitten?

Dit is noodzakelijk om de nieuwe complexe realiteit te kunnen (h)erkennen. We moeten meer oog hebben voor mengvormen en meervoudige identiteiten. Steeds meer landgenoten zijn Belg én hebben een migratieachtergrond. Denk maar aan bekende voorbeelden als Vincent Kompany en Stromae. Ze hebben verschillende identiteiten en functioneren toch perfect in onze samenleving zonder simpelweg te assimileren.

2) Durf de gekleurde armoede (eindelijk) te benoemen en aan te pakken

De cijfers zijn overduidelijk, al een decennium lang leven gemiddeld twaalf procent van de autochtone Belgen onder de armoedegrens maar 52 % bij de Marokkaanse gezinnen bedraagt dit 52 % of meer dan één op twee (en meer dan een derde van de Turkse en Oost-Europese gezinnen). Structurele discriminatie is hier een belangrijke factor. Als we deze tijdbom, vooral in de steden, willen ontminnen, dan moeten we dringend inzetten op een diversiteitspact waarin een armoedebeleid, onderwijsbeleid, arbeidsmarktbeleid, ... de achterstand van deze groepen structureel aanpakt.

3) Maak van integratie opnieuw een positief burgerschapsverhaal

In de superdiverse steden waarin geen enkele “groep” de meerderheid heeft, wordt integratie een heel ander verhaal dan as-

similatie. De competenties om met deze diversiteit om te gaan worden heel belangrijk voor alle inwoners van deze steden. Dit kan leiden tot een positieve dynamiek waaraan iedereen ten volle kan deelnemen.

4) Stimuleer Nederlands vanuit de erkenning van meertaligheid

We leven de facto in meertalige steden, met een toename van taalgemengde gezinnen. Dirk Geldof hield een onderbouwd pleidooi om hier niet krampachtig mee om te gaan en vanuit de erkenning van die meertaligheid het Nederlands aan te leren. Vlamingen vinden het bv. een vanzelfsprekende meerwaarde meerdere talen te kennen maar vreemd genoeg wordt dit tegelijk als een nadeel gezien bij migrantengezinnen. Heelaas kiest het beleid hier voor een scenario dat mensen wil dwingen de taal te leren ten koste van hun eigen taal in plaats van meertaligheid ook hier als een troef te zien. Het grootste probleem is echter dat taal steeds vaker als een excuus voor uitsluiting gebruikt wordt (werk, huisvesting, ...) in plaats van als een hefboom voor emancipatie.

5) Zet in op structuur én cultuur

Geldof riep op tot bestrijding van de structurele achterstelling van mensen met een migratieachtergrond op het vlak van armoede, arbeidsmarkt, onderwijs, racisme, ... maar vraagt om ook de culturele component niet te vergeten. Niet om problemen te culturaliseren (cultuur als schuldmodel) maar om aandacht te hebben voor de cultuur- en leefwereld van mensen van andere etnisch-culturele origine.

Geldof concludeerde dat we moeten vertrekken van antiracisme als *"bottom-line"*, als een noodzakelijke voorwaarde voor het goed functioneren van een superdiverse samenleving, maar dat we tegelijk moeten werken aan het positief inzetten op interculturalisering als basiscompetentie. Met mensen werken in de 21ste eeuw is immers meer dan ooit werken in en met diversiteit. Dat is een absolute prioriteit in alle maatschappelijke sectoren die in de eerste lijn werken zoals onderwijs, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, beleid, ..

Omwille van redenen van copyright is de voordracht van Dirk Geldof niet te bekijken of te lezen op onze website, in tegenstelling tot die van de volgende twee sprekers, die we daarom wat korter kunnen samenvatten.

Assimilatie en integratie voorbij De functie van taal

Jef Verschueren, professor taalkunde Universiteit Antwerpen, wees ons op de wolfsklemmen en valkuilen van Nederlandse eentaligheid als dé norm voor een geslaagd integratiebeleid.

Hij gaf een zeer genuanceerd betoog waarin hij haarfijn allerlei taalmythes en sloganske uitspraken ontcrachtte. Taal zelf is van nature al zeer divers en zeker niet monocultureel. In zekere zin spreekt iedereen zelfs zijn "eigen" taal. Een formele standaardtaal is altijd een kunstmatige constructie en geen natuurlijk gegeven. *"A language is a dialect with an army and a navy"*.

In de huidige Vlaamse taalpolitiek wordt territoriale eentaligheid als norm opgelegd terwijl meertaligheid de feitelijke situatie is. Door meertaligheid als een probleem te beschouwen in plaats van als een realiteit, mist men de kans om er creatief mee om te springen en om die meertaligheid te gebruiken als instrument voor het versterken van de sociale cohesie.

Verschueren pleitte voor het afschaffen van alle stigmatiserende en discriminerende maatregelen zoals de taalvereisten in de Vlaamse wooncode (zie ook verder, het standpunt van Samenlevingsopbouw).

Dekolonisatie van de geest Hoe geraken we af van ons westers superioriteitsgevoel?

Dit interessante thema werd ingeleid door Meryem Kanmaz, doctor in de politieke en sociale wetenschappen. Zij verrichtte uitgebreid onderzoek naar de dynamiek binnen Marokkaanse en Turkse moslimgemeenschappen in België en Europa. Ze geldt als een van de weinige experts in het uitdagende onderzoeks- en beleidsdomein van de toekomst van islam in onze contreien en publiceerde hierover reeds in tal van binnen- en buitenlandse tijdschriften.

Kanmaz verwees naar de postkoloniale theorie, een sociologische analyse van de gevolgen van het kolonialisme. Volgens deze theorie beperkte de kolonisatie van de voorbije eeuwen zich immers niet tot het materieel overheersen van landen maar had het ook een invloed op het denken van zowel de inwoners van de koloniserende landen als van de gekoloniseerde landen. Ondertussen zijn die laatste wel gedekoloniseerd maar de invloed op de geesten nog niet of onvoldoende. De invloed van het koloniale denken (zoals het westerse superioriteitsgevoel) werkt nog steeds door en ligt aan de basis van het hedendaags racisme, onderdrukking, discriminatie of uitbuiting. Dit is grotendeels een onbewust proces dat helemaal niet als dusdanig erkend wordt.

Een belangrijk begrip in deze postkoloniale theorie is het zogenaamde *"silencing"*. Hoe werkt dit mechanisme? Het betekent dat migranten, 'zwarten', moslims, als 'de ander' gezien worden. Dat uit zich vervolgens door 'de ander' op te sluiten in zijn identiteit, religie, migrant-zijn. Mensen worden gereduceerd tot het behoren tot een bepaalde groep waardoor hun individuele kenmerken onzichtbaar worden.

Voor die onzichtbaarheid van de Andere maakt het ons gemakkelijk hem of haar te discrimineren. We leggen hen als het ware het zwijgen op, *"we silence them"*.

Bovendien worden de betrokken mensen hierdoor gedetermineerd, ze lijken niet meer in staat tot het nemen van eigen beslissingen maar ze worden bepaald door de groep waartoe ze behoren. Ze worden niet meer gezien als makers van hun leven maar slechts als het product van hun achtergrond, cultuur, religie, De stap naar vooroordelen over bepaalde groepen is dan makkelijk gezet. Racisme en discriminatie zijn een logisch gevolg.

In het vervolg van haar betoog paste Meryem Kanmaz dit, vanuit haar expertise, vooral toe op de situatie van moslims in België.

COLOFON

Dit is een uitgave van
Hand in Hand tegen racisme vzw,
Sint-Jacobsmarkt 82
2000 Antwerpen
tel 03/281.15.05
www.anti-racisme.be
info@anti-racisme.be

Hand in Hand is lid van 11 11 11,
Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Hart
boven Hard, FOV, United for Intercul-
tural Action en ENAR

REDACTIE

Marius Dekeyser en Ludo Segers

VORMGEVING

www.x-oc.com

DRUK

De Wrikker, Berchem

ADRESWIJZIGING

Is uw adres niet correct of gaat u
weldra verhuizen?
Laat ons iets weten a.u.b.

WEBSITE

Voor meer info over de werking van
Hand in Hand vzw, kan u altijd terecht
op onze website,
www.anti-racisme.be
of www.jobdiscriminatie.be

GIFTEN

Wilt u de werking van Hand in Hand
financieel ondersteunen? Stort een
gift op ons rekeningnummer
000-0000116-19.
IBAN BE 39 0000 0001 1619
BIC BPOTBEB1

Vanaf minimaal 40 euro per jaar
ontvangt u een fiscaal attest.

PAPIEREN CAMPAGNEBRIEF OF E-ZINE

Vier maal per jaar ontvangt u een gratis
Campagnebrief van Hand in Hand. We
denken dat dit nog steeds nuttig is in
deze digitale tijden, ook omwille van de
oververzadiging van het e-mailverkeer.
In de Campagnebrief gaan we ook iets
dieper in op onze thema's en campag-
nes dan in de korte berichten die we
via e-mail versturen.

Wil u echter sneller nieuws of meer kort
op de bal, laat ons dan uw e-mailadres
weten en we bezorgen u voortaan ook
ons e-zine met regelmatige campagne-
oproepen. Of wil u liever geen papieren
Campagnebrief meer, maar enkel
digitale berichten, laat ons dan zeker
ook iets weten. Vergeet ook niet om
eventuele adreswijzigingen door te
geven, waarvoor dank.

NEDERLANDS SPREKEN IN SOCIALE WONINGEN: VAN IDEOLOGIE NAAR REALITEIT

Op onze inspiratiedag had professor
Verschuereen vraagtekens geplaatst bij de
eenzijdige nadruk op de verwerving van het
Nederlands als integratiemiddel. Ondertus-
sen krijgen de plannen van minister Liesbeth
Homans (N-VA) om boetes op te leggen aan
Nederlands onkundige sociale huurders
heel wat kritiek. Vanuit de sector Samenle-
vingsopbouw kwam een bijzonder kritische
reactie, die door Hand in Hand volmondig
gesteund wordt. Hieronder een samenvat-
ting van hun standpunt.

Mythe 1: Als ze geen mondje Nederlands spreken wil dat zeggen dat ze niet willen.

Het is een mythe dat iedereen Nederlands kan leren. Uit internationaal wetenschap-
pelijk onderzoek blijkt dat ongeveer 10% van de tweede taal-verwerfers blijft steken op minder dan een mondje Nederlands. Het is 'niet kunnen' en dus niet, 'niet willen'.

Mythe 2: Met een boete gaan ze wel Nederlands leren.

Boetes zorgen ervoor dat mensen trager rijden. Iedereen kan zijn/haar gaspedaal minder hard induwen. De analogie met boetes om Nederlands te leren gaat niet op. Wie het Nederlands niet goed onder de knie krijgt, kan dat niet beter of sneller door (de dreiging van) het betalen van een boete. Een verdubbeling van je huishuur, een dreiging van huurachterstand en uithuiszetting creëren geen ruimte in je hoofd om makkelijker een taal te leren. Ze bereiken eerder het omgekeerde.

Mythe 3: Als ze geen Nederlands spreken, dan weten ze niet hoe ze hun vuil buiten moeten zetten.

Communiceren gaat niet enkel over taal, gesproken of geschreven woorden. Huisvuil

fout sorteren of verkeerd buitenzetten is ook geen typisch kenmerk van mensen die onvoldoende Nederlands spreken.

Mythe 4: Hoe kunnen ze nu integreren als ze geen Nederlands kunnen?

In de buurtwerken van Samenlevingsopbouw werken tal van vrijwilligers met (een ongewenste) beperkte kennis van het Nederlands. Ze doen vrijwilligerswerk in een zorgnetwerk voor mensen die het moeilijk hebben, ze koken voor andere mensen in hun wijk, ze leren kinderen banden plakken in een buurtfietsatelier, Duurzaam werk zou voor hen de ideale plaats zijn om te integreren.

Solliciteren gebeurt echter online en in het Nederlands. Het gros van de arbeidsmarkt, met de overheid op kop, durft hen niet laten werken omdat hun Nederlands onvoldoende is. Ook opleidingen bij VDAB vragen een basiskennis Nederlands. Niet voor alle beroepen is een even grondige kennis van het Nederlands nodig. Het principiële belang dat we aan Nederlands hechten, zorgt ervoor dat mensen niet kunnen bijleren en geen deel kunnen uitmaken van onze samenleving. Hoe gaan we als samenleving op lange termijn om met deze burgers met een beperking?

De toekomst voorspelt meer mensen en meer (super)diversiteit. Integratie komt er door samen een nieuwe samenleving vorm te geven. Het is een wederzijds proces waarbij het zoeken naar andere en nieuwe manieren om Nederlands te leren en de intentie om elkaar te begrijpen grote stappen zijn.

Met dank aan Heidi Zwaenepoel van Samenlevingsopbouw Antwerpen. Het volledige artikel staat op www.samenlevingsopbouw.be

Vrijwilligers gezocht

Hand in Hand is steeds op zoek naar vrijwilligers, zowel voor de landelijke werking als om lokaal een steentje bij te dragen.

De mogelijkheden zijn legio, variërende van administratieve taken op het secretariaat tot het opstarten van een lokale werking tegen racisme. Medewerking aan onze campagnes kan vele vormen aannemen. Je tijdsinvestering kan je zelf bepalen.

Graag meer info of een gesprekje? Contacteer het secretariaat.